

Zákon má myslet na „velké služebníky státu“

**PAVEL
FISCHER**
diplomát

Parlament projednává zákon o státní službě. Navěšování nápadů nebere konce, každá politická strana si připravila další pozměňovací návrhy. Nemůžeme se zbavit dojmu, že se pod tímto názvem ztratilo to podstatné.

Veřejná služba v politickém uvažování našich činitelů jako téma chybí. Zákon, který se utápí v detailech a nemá jasnou vizi, to nespraví. Pozorovatele navíc překvapí, kolik úředníků v posledních měsících mohlo kandidovat ve volbách do sněmovny nebo do Evropského parlamentu, přičemž zůstali ve funkci se souhlasem těchto politiků, kteří dnes mluví k projednávanému zákonu. Jako by tíž, kdo nabízí nový zákon, zároveň připouští i nero-

zumné propojení úřadů a politiky. Co tu tedy chybí?

Zatím nikdo nevysvětlení, k čemu má veřejnou službu a proč vlastně platit nějaké nestranné úředníky. Nejde o platy, dokonce ani definitiva nemůže být odpovědi. Naopak, vidina definitivně nekvalitně obsazených úřadů informovaného pozorovatele spíše odrazuje. Úředníci potřebují chápat smysl své práce. Co je tedy ukolenná úředníka? A podle čeho má být hodnocen?

Je-li demokracie založena na otevřené soutěži o hlasy voličů a na silné kontroli roli parlamentu nad konáním vlády, musí zde být kategorie pracovníků, kteří zůstanou stranou tohoto zápasu. Ti se nebudou bát postavit volebnímu cyklu a odolávat emocím, že s odchodem jedné vlády by musela nastat nějaká katastrofa. Na rozdíl od politika úředník neusiluje o veřejnou pozornost. Ale musí umět pěstovat kontinuitu, stávat se institucionální pamětí úřadů. Zamazání opakování zbytečných chyb.

Mluvíme-li o službě, pak se nevyhne me otázce, komu nebo čemu úředník vlastně slouží. Slouží politikovi? Pracuje-li v jeho kabinetu, pak je to správné. Ale jinak by měl hledat obecný zájem, tedy cosi širšího než zájem nějaké lobby.

Jak toho v českých podmínkách dosáhnou? Úředníky je třeba formovat, přičemž cenou metodou může být rotace. Ta umožní pracovat v různých zařazeních úřadů. I v byznysu přece platí, že nastupující ředitel musí mít co nejširší zkušenost z aktivit firmy. Ani úředník by proto neměl zůstat uzamčen v jedné sekci. Měl by naopak být motivován, aby šel i do jiného resortu, přičemž se mu tato doba započte do let služby. Navrh novely služebního zákona jde ale opačnou cestou. Zajistuje úředníkovi kariéru postup, ale izoluje ho od ostatních ve veřejné správě; od jiných ministrů, od parlamentu nebo od kraje. A přitom povinnou rotací, která by byla podmínkou kariéerního postupu, bychom odstranili jednu z velkých slabín naší vlá-

dy, chabou spolupráci mezi ministerstvy. Mezi resortní spolupráce je podmínkou konkurenceschopnosti země. Zákon k této věci ale docela mlčí.

Pracovat s úředníky chytře

Sarnostatný komentář si zasluhuje služba v zahraničí. Jak známo, české úředníky v institucích jako OSN nebo NATO téměř nepotkáte. Proč tomu tak je? Jak se vůbec o své úředníky staráme? Umíme je motivovat, aby kandidovali? A kandidují-li, umíme je podpořit? A uspějí-li, mají se kam vracet?

I z tohoto pohledu je zákon špatný, jako kdyby jeho autoři nechťli připustit, že by naši lidé pracovali třeba v EUI. Přitom stáry, které se svými úředníky pracují chytře, z toho mají benefit.

Nabízí se jednoduchý test. Sledujme, co bude nabídnuto Štefanu Fülemu, který sloužil tolik let v Evropské komisi. Dostanou on i jeho tým nějakou zajímavou nabídku na práci doma? Nejde o trařku, ale o zájem celé země; doká-

žeme využít jejich cenných zkušeností? Nekritizujeme předčasně. Dejme této vládě příležitost.

O českých úřadech napoví i neúprosná demografie. Při počtu obyvatele si nemůžeme dovolit postavit úřednickou garnituru levícovou a na střídáče mít připravenou pravícovou. Můžeme mít pouze jeden silný reprezentativní tým složený z nejllepších. Stranické legitimace proto musí do šuplíku. Apelovat na stranickou neutralitu úředníka není žádný luxus. K naší lřlosti se však chováme, jako by opak měl být pravdou.

Když ve Francii oceňují někoho, kdo vynikl ve veřejné službě, používají slova „velký služebník státu“. Veřejní činitelé v ČR takový výraz neznají. Ale i u nás jsou velcí služebníci státu. Jen jsme je pro samé detaily příliš neoslivořli.

Autor, v letech 1999-2003 ředitel politického odboru kanceláře prezidenta, je předsedou sdružení absolventů školy pro úředníky ecole nationale d'administration